

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра Фінансового менеджменту та фондового ринку
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування
(шифр та найменування спеціальності)
за магістерською програмою професійного спрямування
Фінансовий та страховий менеджмент
(назва магістерської програми)

на тему: «Управління грошовими потоками страхової компанії»
(назва теми)

Виконавець:

Студентка факультету **ФБС**

Жовнір Анна Валеріївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

д.е.н., професор

(науковий ступінь, вчене звання)

Баранова Вікторія Глібівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Страхування – це один із найважливіших економічних інститутів. Основною метою страхування є задоволення фундаментальної потреби людини - потреби в безпеці. У той же час, в ринковій економіці зростає роль страхування як одного з інструментів концентрації грошових накопичень фізичних і юридичних осіб та ефективного їх використання. Страхування збільшує інвестиційний потенціал країни, дозволяє вирішувати проблеми соціального і пенсійного забезпечення. Страховикам для здійснення своєї господарської діяльності, виконання зобов'язань і забезпечення прибутковості необхідні грошові кошти. Здійснення практично всіх видів господарських операцій підприємства генерує певний рух грошових коштів. Це рух грошових коштів і визначається поняттям «грошовий потік».

Одним із важливих чинників ефективного здійснення страхової діяльності є грамотне управління грошовими потоками страхової організації, оскільки грошові потоки зумовлюють рівень її ліквідності (здатність компанії негайно розрахуватися по невідкладним фінансовим зобов'язанням), а також впливають на тривалість операційного циклу. Управління грошовими потоками є невід'ємною частиною фінансового менеджменту страхової організації, впливає на її прибутковість. Основною метою управління грошовими потоками є забезпечення фінансової рівноваги страхової компанії в процесі її розвитку шляхом балансування обсягів надходження і витрачання грошових коштів та їх синхронізації в часі.

Проблема якісного та наукового обґрунтованого управління грошовими потоками в даний час представляється найважливішим елементом фінансової політики будь-якої страхової компанії. Важливість і значення створення ефективного механізму формування грошового потоку складно переоцінити, саме його якість обумовлює не тільки стабільність підприємства в певний період часу, а й перспективи для подальшого розвитку, досягнення фінансового успіху на довгострокову перспективу.

Слід зазначити, що в останні десятиліття проблематика управління грошовими потоками суб'єктами господарювання достатньо широка висвітлюється в роботах вітчизняних та зарубіжних економістів, серед яких слід виділити дослідження А.П. Антонова, О.Я. Базилінської, І.А. Бланка, Л. В. Бондарчука, А.Н. Гаврилової, С.Л. Єфімова, Є.М. Сорокіної, А.В. Супрун та ін. Водночас, єдиної теоретичної бази, яка б охоплювала увесь комплекс питань управління грошовими потоками господарських суб'єктів, які здійснюють страхову діяльність, у працях науковців ще не сформовано.

Мета дослідження: розроблення теоретичних засад та практичних рекомендацій з удосконалення системи управління грошовими потоками страхової компанії.

Завдання дослідження:

- визначити сутність та види грошових потоків страхової компанії;
- розглянути систему управління грошовими потоками;
- з'ясувати специфіку управління грошовими потоками страховика;
- проаналізувати основні тенденції у динаміці грошових потоків страхового ринку України;
- провести аналіз структури та динаміки грошових потоків ПрАТ СГ «ТАС»;
- виявити чинники, які впливають на рух грошових коштів ПрАТ СГ «ТАС»;
- обґрунтувати напрями стратегічного управління грошовими потоками ПрАТ СГ «ТАС» за допомогою математичного моделювання ;
- запропонувати шляхи поліпшення управління грошовими потоками ПрАТ СГ «ТАС»;
- розробити методичні підходи до прогнозування фінансового результату ПрАТ СГ «ТАС».

Об'єкт дослідження – процес управління грошовими потоками в страховій організації.

Предмет дослідження: теоретико-методологічні та практичні питання, пов'язані з управління грошовими потоками в ПрАТ СГ «ТАС».

Методи дослідження: аналіз наукової літератури, групування, порівняння, індукція, дедукція, економіко-статистичний, вертикальний та горизонтальний аналіз, факторний аналіз, системний та кореляційно-регресивний аналіз, наукова абстракція та узагальнення, моделювання, трендовий аналіз, графічний та табличний методи.

Інформаційна база дослідження: фінансова та статистична звітність ПрАТ СГ «ТАС», підручники та монографії, наукові статті, аналітичні доповіді вітчизняних і зарубіжних вчених в сфері фінансового менеджменту, електронні ресурси світової мережі Internet.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (84-найменувань) та 11-х додатків. Загальний обсяг роботи становить 117 сторінки. Основний зміст викладено на 83 сторінках. Робота містить 29 таблиць, 25 рисунків.

Публікації. За результатами виконання кваліфікаційної роботи магістра опубліковано 1 статтю: « Розвиток страхового ринку України: проблеми та стратегічні напрями розвитку». *Збірник* «Фінансово-кредитна система: проблеми та інновації» (м. Одеса, 2019 рік).

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «Теоретичні основи управління грошовими потоками страхової компанії» розглянуто сутність та класифікація грошових потоків страховика, система управління грошовими потоками, специфіка управління грошовими потоками страхової компанії.

У другому розділі «Аналіз управління грошовими потоками страхової

компанії на прикладі ПрАТ СГ «ТАС» проаналізовано основні тенденції у динаміці грошових потоків страхового ринку України, структура та динаміка грошових потоків ПрАТ СГ «ТАС» та чинники, які впливають на рух грошових коштів.

У третьому розділі «Напрями удосконалення управління грошовими потоками страхової компанії» запропоновано шляхи поліпшення управління грошовими потоками ПрАТ СГ «ТАС» та стратегічне управління грошовими потоками ПрАТ СГ «ТАС» за допомогою математичного моделювання.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

1. В економічній літературі сформувалися два основні підходи до визначення категорії «грошовий потік страховика»: по-перше, грошовий потік - це різниця між отриманими і виплаченими страховою компанією коштами за певний період часу, тобто це сума надлишку або недостачі грошових коштів; по-друге, грошовий потік - це безперервний рух коштів (обіг), тобто їх надходження й виплати (притоки й відтоки) за визначений часовий період. Класифікація грошових потоків страховика за різними критеріями відображає все різноманіття їх видів, використовуваних у науковій термінології і практиці роботи страхових компаній, а також, дозволяє провести оцінку рівня оптимізації грошових потоків за напрямками діяльності та визначити ступінь їх участі в формуванні кінцевого фінансового результату страхової компанії.

2. Системою управління грошовими потоками в страховій компанії є комплекс методів, інструментів і специфічних прийомів, які з боку фінансової служби страхової компанії цілеспрямовано і безперервно впливають на рух грошових коштів з метою досягнення бажаного результату.

Управління грошовими потоками сприяє вирішенню важливих завдань на шляху до бажаного результату: облік і контроль за рухом грошових коштів страхової компанії в умовах реального часу; забезпечення взаєморозрахунків із зовнішніми і внутрішніми контрагентами; проведення взаєморозрахунків в розрізі поточних контрактів і оцінка отриманих фінансових результатів за договорами; управління дебіторською заборгованістю; складання звітів про рух грошових коштів, які вміщують відомості про грошові потоки і їх планування в розрізі основних видів діяльності страхової компанії.

3. Управління грошовими потоками є однією з основних функцій фінансового менеджменту страховика. Основна мета ефективного управління грошовими потоками страхової компанії полягає в гарантуванні фінансової та економічної рівноваги шляхом коригування та збалансування обсягів надходжень і витрат грошових коштів суб'єкта господарювання. В будь-якій страховій організації розрахунок, аналіз, оптимізація грошових потоків є обов'язковою частиною фінансового менеджменту з метою досягнення ключових показників ефективності фінансово-господарської діяльності. Розрахунок коефіцієнтів достатності, ліквідності, реінвестування і ефективності чистого грошового потоку дозволяє в подальшому коректно аналізувати динаміку, синхронність і ефективність грошових потоків страхової компанії.

4. В роботі були проаналізовані основні тенденції у динаміці грошових потоків страхового ринку України. Слід зазначити, що дослідження основних тенденцій розвитку страхового ринку України вказує на стабільну тенденцію щодо скорочення кількості страхових компаній в Україні, що вказує на процес консолідації страхової системи. Важливим елементом грошових потоків страхового ринку України є страхові премії. Проведений аналіз показав, що у 2018 році в порівнянні з 2016 роком на 14197,2 млн. грн. (40,37%) збільшився обсяг надходжень валових страхових премій, а обсяг чистих страхових премій за цей період зріс на 7960,5 млн. грн. (30,08%). Другим елементом грошових потоків страхового ринку України є страхові

виплати. Так, розмір валових страхових виплат за 2018 рік становив 12863,4 млн. грн., що на 4023,9 млн. грн. (45,52%) більше, ніж у 2016 році, а розмір чистих страхових виплат за 2018 рік склав 12432,6 млн. грн., що на 3871,6 млн. грн. (45,22%) більше, ніж у 2016 році. В трійку лідерів за розміром страхових виплат у 2018 році входили такі страхові компанії, як Уніка, АХА страхування та РЗУ Україна.

5. При проведенні аналізу грошових потоків ПрАТ СГ «ТАС» було вивчено джерела надходження і напрями витрачання грошових коштів. За аналізований період надходження від операційної діяльності та інвестиційної діяльності перевищують видатки, тобто формується позитивний грошовий потік. Фінансової діяльності страхова компанія не веде останні два роки, грошові потоки за цим напрямом відсутні. Максимальний чистий грошовий потік на кінець періоду страхова компанія отримує від інвестиційної діяльності в сумі 22150 тис грн. Основні статті надходжень – це надходження від реалізації послуг в сумі 1180528 тис грн., а також надходження від реалізації фінансових інвестицій в сумі 77817 тис грн. та надходження від отриманих відсотків в сумі 87357 тис грн. Коефіцієнтний аналіз дозволив зробити наступні висновки: в 2016 році суми чистого грошового потоку від операційної діяльності перевищували поточні зобов'язання в 4,04 рази, а в 2018 році за рахунок сум чистого грошового потоку від операційної діяльності воно зможе покрити лише 10% своїх поточних зобов'язань. На зниження ефективності діяльності страхової компанії вказує динаміка значень коефіцієнту ліквідності грошових потоків, коефіцієнту грошового покриття поточних зобов'язань, коефіцієнту грошової віддачі доходу за операційною діяльністю, коефіцієнту грошової продуктивності фінансового результату від операційної діяльності, коефіцієнту грошової віддачі власного капіталу в процесі операційної діяльності. Також слід зазначити, що всі ресурси страхової компанії стали використовуватися в 2018 році менш ефективно, ніж у попередніх роках, оскільки відбулося зниження значення коефіцієнту грошової віддачі активів страхової компанії у процесі

операційної діяльності з 0,13 грн в 2016 році до 0,01 грн в 2018 році.

6. В роботі також була проведена оцінка впливу чинників на рух грошових потоків ПрАТ СГ «ТАС». Виявлено, що максимальний вплив на результативний показник має чистий рух грошових коштів від операційної діяльності. У страхової компанії прибутковою є операційна та інвестиційна діяльність (чистий грошовий потік позитивний), а фінансова діяльність відсутня в 2017-2018 роках. Визначено, що ефективність як операційної так і інвестиційної діяльності протягом 2018 року знизилася, оскільки суми чистого грошового потоку від цих видів діяльності значно скоротилися.

7. В кваліфікаційній роботі розроблена модель стратегічного управління грошовими потоками ПрАТ СГ «ТАС» за допомогою математичного моделювання. Стратегічне управління грошовими потоками в ПрАТ СГ «ТАС» є не метою, а засобом досягнення місії і цілей діяльності страхової компанії. Грошові потоки, з одного боку, відображають вже проведені господарські операції, описують динаміку діяльності, з іншого - визначають та обмежують можливості її проведення, поточного та майбутнього. Тому вважаємо, що нарощування вхідного грошового потоку та чистого грошового потоку від операційної діяльності, зростання ефективності грошових потоків в цілому та від операційної діяльності виражають емерджентні властивості грошових потоків та дозволяють формувати відповідні стратегії їх управління. Запропонований методичний підхід до вибору стратегії управління грошовими потоками ПрАТ СГ «ТАС», базується на стратегічному аналізі та плануванні грошових потоків, стратегічному виборі на основі оцінки емерджентності, враховує специфіку діяльності страхової організації, сучасний незадовільний стан управління грошовими потоками та стратегічні перспективи і вимоги до їх розвитку. Розроблена кореляційно-регресійна модель, що найбільший вплив на обсяг чистого грошового потоку ПрАТ СГ «ТАС» здійснює такий фактор, як розмір чистих зароблених страхових премій. Саме цьому фактору слід приділяти більше уваги в процесі стратегічного управління грошовими

потоками ПрАТ СГ «ТАС».

8. Оптимізація управління грошовими потоками ПрАТ СГ «ТАС» в майбутньому періоді має включати ряд важливих завдань: збалансування грошових потоків, синхронізацію грошових потоків за часом та максимізацію чистого грошового потоку. При цьому збалансування грошових потоків повинне забезпечити необхідну пропорціональність позитивних і негативних грошових потоків, а синхронізація грошових потоків у часі повинна забезпечити необхідний рівень платоспроможності страхової компанії в кожному з інтервалів перспективного періоду при одночасному зниженні рівня страхових резервів грошових активів. В свою чергу, підвищення суми чистого грошового потоку ПрАТ СГ «ТАС» може бути забезпечене за рахунок здійснення наступних основних заходів: зниження суми постійних витрат; зниження рівня перемінних витрат; здійснення ефективної податкової політики, що забезпечує зниження рівня сумарних податкових виплат; здійснення ефективної цінової політики, що забезпечує підвищення рівня прибутковості операційної діяльності; посилення претензійної роботи з метою повного і своєчасного стягнення штрафних санкцій та ін. В роботі розроблений механізм процесу планування грошових потоків ПрАТ СГ «ТАС», який дозволить здійснювати процес планування відповідно до цілей діяльності страхової компанії, наявного та прогнозованого стану ринку, можливих прогнозованих результатів діяльності страхової компанії, а також забезпечить безперервність процесу планування.

9. Для прогнозування фінансових результатів ПрАТ СГ «ТАС» на засадах економіко-математичного моделювання можна застосовувати різноманітні економіко-математичні та статистичні методи. Так, за допомогою трендового аналізу був виявлений тренд (основна тенденція динаміки) фінансових результатів страхової компанії. Для опису тренду ми скористалися лінійною, степеневою та поліноміальною моделлю. Проведений аналіз по вибору залежності, яка є найбільш достовірною, показав, що найкраще відображає тренд зміни фінансових результатів

поліноміальний тренд другого порядку, згідно якому в 2019-2020 роках ПрАТ СГ «ТАС» отримає збитки, а в 2021 році – відновить свою прибутковість. Окрім трендового аналізу існують й інші методи математичного прогнозування. Так, в роботі була здійснена екстраполяція фінансових результатів ПрАТ СГ «ТАС». Відповідно до прогнозу, буде спостерігатися зниження ефективності господарської діяльності ПрАТ СГ «ТАС» у 2019-2021 роках. Обидва застосовані методи показують тенденцію до виникнення кризових явищ в фінансовій сфері ПрАТ СГ «ТАС» в 2019-2021 роках, що обумовленню зниженням рівня чистих грошових потоків та розміру чистого прибутку страхової компанії.

АНОТАЦІЯ

Жовнір А. В., «Управління грошовими потоками страхової компанії», кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності «072 Фінанси, банківська справа та страхування» за магістерською програмою «**Фінансовий та страховий менеджмент**»

Одеський національний економічний університет
м. Одеса, 2019 рік

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів.

Об'єкт дослідження – процес управління грошовими потоками в страховій організації.

У роботі розглядаються теоретичні основи управління грошовими потоками страхової компанії, розглянуто сутність поняття «грошовий потік», класифікацію грошових потоків та систему управління грошовими потоками страховика.

Проаналізовано структуру та динаміку грошових потоків та наведенні чинники, які впливають на рух грошових коштів на прикладі ПрАТ СГ «ТАС».

Розроблені напрями удосконалення управління грошовими потоками страхової компанії ПрАТ СГ «ТАС».

Ключові слова: грошові потоки, система управління, страхова компанія, страховий ринок, аналіз, удосконалення, прогнозування.

ANNOTATION

Zhovnir A. V., «Cash flow management of an insurance company is an example PJSC SG «TAS»

thesis for Master degree in specialty «072 Finance, Banking and Insurance under the Master's Program in» under the program «Financial and Insurance Management»,

Odessa National Economic University

Odessa, 2019

This thesis consists of three chapters. The object of study is the process of managing cash flows in an insurance organization.

The diploma thesis deals with theoretical aspects of insurance company cash flow management. In the paper, the essence of the concept of "cash flow", the classification of cash flows and the cash flow management system of the insurer are considered.

The structure and dynamics of cash flows and the factors that influence the cash flow are analyzed on the example of PJSC SG «TAS».

The directions of improving the cash flow management of the insurance company PJSC SG «TAS» were developed.

Keywords: cash flows, management system, insurance company, insurance market, analysis, improvement, forecasting.